

C/ DOCTOR COBERA, 24
08328 ALELLA (BARCELONA)

TEL.: 93 540 64 83

FAX: 93 555 10 40

CORREU@ACTIUM.CAT

Actium[®]

GESTIÓ DEL PATRIMONI
HISTÒRIC I ARQUEOLÒGIC

Intervenció arqueològica
Carrer del General Castaños, 10
Carrer de la Duana, 4
Carrer de Llevant, 3

Barcelona,
Barcelonès

De l'1 al 9 de setembre de 2011

OSCAR CASTRO LÓPEZ
ALELLA, SETEMBRE DE 2011

Memòria

CODI Servei d'arqueologia de Barcelona: 051/11
Núm. Exp. Dept. Cultura: 470 K121 NB 2011/1-7613

SUMARI

1.	SITUACIÓ.....	3
2.	MARC GEOGRÀFIC I GEOLÒGIC	3
1.	CONTEXT HISTÒRIC I ARQUEOLÒGIC.....	4
1.1.	Context històric	4
1.1.	Antecedents arqueològics.....	7
2.	MOTIVACIÓ I OBJECTIUS.....	8
3.	FONAMENTS DE DRET	9
4.	TREBALLS REALITZATS.....	9
5.	METODOLOGIA	9
6.	RESULTATS DE LA INTERVENCIÓ.....	9
7.	AFECTACIÓ DE RESTES ARQUEOLÒGIQUES	10
8.	CONCLUSIONS.....	10
9.	BIBLIOGRAFIA	10

ANNEX 1. DOCUMENTACIÓ ADMINISTRATIVA

ANNEX 2. DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

ANNEX 3. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

ANNEX 4. UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

FITXA TÈCNICA

Lloc de la intervenció	Carrer del General Castaños, 10, carrer de la Duana, 4, carrer de Llevant, 3
Població i comarca	Barcelona (Barcelonès)
Coordenades UTM (ETRS89)	X = 431851 / Y = 4581637 / Z = 5.70 msm
Promoció	Mauri Casals Grup, SL
Execució intervenció	Actium Patrimoni Cultural, SL
Direcció tècnica	Oscar de Castro López
Tipus d'intervenció	Preventiva
Activitat autoritzada	Excavació arqueològica preventiva
Dates autoritzades	De l'1 al 9 de setembre de 2011
Núm. Exp. Dept. Cultura	470 K121 NB 2011/1-7613
Codi Servei d'Arqueologia de Barcelona	051/11
Paraules clau	Pou mort fossat d'ascensor època contemporània
Resum	Les tasques de control arqueològic dutes a terme a la finca del carrer del General Castaños 10 de Barcelona amb motiu de la construcció d'un fossat d'ascensor, han permès documentar un pou mort, possiblement de l'actual immoble, que no resulta afectat per les obres.

1. SITUACIÓ

La intervenció arqueològica es situa a la finca número 10 del carrer del General Castaños, al barri de la Ribera al districte de Ciutat Vella.

Les coordenades UTM (ETRS89) són:

$$X = 431851 / Y = 4581637 / Z = 5.70 \text{ msm}$$

2. MARC GEOGRÀFIC I GEOLÒGIC

El barri de la Ribera s'emmarca geogràficament en el Pla de Barcelona. Aquesta plana quaternària està oberta pel sud-est a la mar i limitada, pel nord-oest, per una barrera muntanyosa, la Serralada litoral, que el separa de la veïna depressió del Vallès; per migjorn és limitada per la falla que segueix, ran de mar, des del Garraf i el turó de Montjuïc, continua pels anomenats turons arran de mar, actualment integrats dins de la trama urbana (turó dels Ollers, entre Escudellers i el carrer Nou de Sant Francesc; del Tàber, aproximadament a la Catedral; de les Falzies, a la Llotja; del Cogoll, a Sant Pere de les Puel·les; del Convent, a la Ciutadella; etc.), i arriba fins al turó de Montgat, més enllà del Besòs. Finalment, pel nord-est i el sud-oest s'estén fins als límits naturals que marquen les artèries fluvials del Besòs i del Llobregat.

El Pla presenta una zona de ruptura amb la presència d'un salt o esglaó d'uns vint metres, en el punt de contacte entre la ciutat vella i l'Eixample, clarament visible en la morfologia urbana (les baixades de Jonqueres, de la Via Laietana, del carrer de les Moles o d'Estruc, per citar-ne alguns exemples).

El sector comprès entre el citat esglaó i la mar és conegut com a *pla de baix*. En aquesta zona, a diferència del que trobem a l'àrea superior (anomenada *pla inclinat*), no hi ha sòcol de llicorella ni de granit, sinó un mantell al·luvial format per les aportacions de les rieres, dels torrents, dels deltes dels rius veïns i del corrent litoral. En aquest sentit, històricament es tenen notícies de la presència de maresmes i estanyols, si bé l'aportació constant de sediments procedents dels rius Besòs i Llobregat, així com l'acció antròpica, va fer que aquests estanyols i zones de maresmes anessin desapareixent en època relativament recent. Tanmateix, alguns d'ells continuen vius en els topònims actuals. En una zona força pròxima a l'àrea intervinguda es té documentada l'existència dels Banyols, un conjunt d'estanys que es trobava aproximadament on actualment hi ha el passeig de Lluís Companys, cap al Portal Nou.

Els mateixos materials que anaren reblint els estanys i albuferes procedien en bona part dels arrossegaments del Besòs i del corrent marí tangencial a la costa, que erosiona constantment les terres del Maresme, i anaren acumulant-se protegint el nou port, començat a construir durant els dos darrers terços del segle XV³, arribant a formar l'emplaçament de l'actual Barceloneta.

1. CONTEXT HISTÒRIC I ARQUEOLÒGIC

1.1. Context històric¹

La zona on s'emmarca la intervenció arqueològica és de recent formació, des d'un punt de vista històric, ja que se situa en l'àmbit del front marítim de Barcelona, on la línia de costa ha anat avançant guanyant espai al mar, com a conseqüència de les aportacions al·luvials. Així doncs, l'ocupació i urbanització de l'àrea han estat condicionades per aquest procés.

No obstant això, la zona ha estat vinculada des del seu origen a la ciutat de Barcelona, fins al punt d'esdevenir-ne part integrant. Tant és així, que ca pertànyer a l'antiga Vilanova de Mar o de Santa Maria de les Arenes, en un primer moment, i més tard al barri de la Ribera.

L'aparició de la Vilanova es produí lligada a una sèrie de factors, com ara són l'augment de la producció agrícola, les últimes fases de la conquesta i formació dels comtats catalans, l'enfortiment dels contactes amb el món occità i l'inici de l'expansió comercial mediterrània. Tots aquests factors van originar un procés que, des de la darrerria del segle X, es perllongà durant els segles XI i XII. El procés consistí en l'eclosió de noves urbanitzacions al voltant de la ciutat d'origen romà, juntament amb un desenvolupament comercial i artesà i una densificació del clos emmurallat de Barcelona.

Així doncs, la Vilanova de Mar no fou un fenomen aïllat, sinó que d'altres nuclis de població naixeren en centres d'atracció pròxims a la ciutat: a l'entorn del mercat que se celebrava al peu de la porta nord-est de la muralla aparegué el *burgus* o Vilanova del Mercadal, també anomenada Bòria (segle X), al voltant de l'aqüeducte romà en ruïnes s'originà la Vilanova dels Arcs (segle X), i a prop d'edificis religiosos nasqueren, a més de la Vilanova de Mar, la de Santa Maria del Pi, la de Sant Cugat i la de Sant Pere (totes elles del segle XI). Pel que fa al naixement de la Vilanova de Mar, tingué lloc també al segle XI, si bé sembla que ja des del segle X degué existir un petit suburbi pescador i mariner a l'entorn de l'església de Santa Maria de les Arenes, que està documentada per primera vegada l'any 998.

El territori on es creà la Vilanova de Mar era inicialment propietat de la casa comtal de Barcelona. En un primer moment, es va caracteritzar pel fet de ser una zona costanera amb gran presència d'aiguamolls, de rieres i torrents que, de mica en mica, s'anaren dessecant, desviant i/o convertint en clavegueres.

La Vilanova cresqué en un principi sense organització urbanística, fins que, cap a la primera meitat del segle XII, el comte Ramon Berenguer IV va cedir part de la propietat d'aquests terrenys a alguns prohoms de la ciutat, entre els quals hi havia Guillem Ramon de Montcada. Amb aquesta cessió, que sembla que pagava deutes establerts per conquerir Tortosa, es facilità la parcel·lació en propietats de la zona. D'aquesta manera prengué força la creació de la xarxa de carrers.

¹ SANTANACH, Laia., *Intervenció arqueològica al Passeig de Circumval·lació, 8-14 (Estació de França)*. Barcelona, d'octubre de 2006 a maig de 2007, Mataró, 2008, Inèdit

El desenvolupament de les diverses vilanoves al voltant de la ciutat va comportar noves necessitats de defensa, ja que el primer recinte emmurallat, originari d'època romana, havia quedat sobrepassat pel creixement urbanístic. Tanmateix, en un primer moment s'habilitaren portals a les vies de comunicació fora del nucli de muralla antic que, segurament, no tenien estrictament una funció defensiva, sinó que devien ser indrets amb una finalitat administrativa, de cobrament de taxes i d'impostos. No fou fins a la darrera del segle XIII que s'inicià la construcció d'una nova obra de fortificació, arran de la situació militar compromesa creada per rei de França, les tropes del qual van entrar a Catalunya l'any 1285 i van assetjar la ciutat de Girona. El traçat de la muralla, a la primera meitat del segle XIV, equivaldria, en la trama urbana actual, a pujar per la Rambla, girar a la plaça de Catalunya en direcció a la plaça d'Urquinaona, continuar fins al passeig de Sant Joan pel carrer de Trafalgar, seguir fins a Arc de Triomf i, d'aquí, baixar al parc de la Ciutadella. És possible, tanmateix, que alguns sectors de la fortificació, inclosos els extrems, no s'acabessin del tot.

A mitjan segle XIV, es va iniciar una segona fase de fortificació o "refortificació", motivada per les incursions a les fronteres d'Aragó i de València fetes per les tropes del rei de Castella. Les obres van consistir, entre d'altres múltiples actuacions, en la construcció, molt possiblement, del traçat sobresortint que protegia el monestir de Santa Clara, així com en un tram nou de muralla que, Rambla amunt, connectava amb el que estava construït des de finals del segle anterior, alhora que es va canviar el curs de la riera d'en Malla.¹⁰

Així mateix, a la segona meitat del segle XIV es va iniciar la construcció de la muralla del Raval, si bé les obres s'allargarien durant el segle XV.¹ També durant la segona meitat del segle XIV, concretament a partir de 1370, va iniciar-se la construcció de la muralla que havia de protegir el front marítim, arran del fet que un atac per mar de l'any 1359 n'evidenciés la necessitat. El projecte preveia que tot el front marítim quedés dividit en tres parts: la central, on es concentrava la major part del trànsit de mercaderies, quedaria completament oberta; i les dues dels extrems que, a diferència de la central, tindrien una muralla on s'aixecarien torres i s'obririen diversos portals i portelles. Aquests accessos havien de garantir el trànsit de persones, de mercaderies i d'embarcacions petites, si bé finalment el sistema de portelles només es va respectar a la zona de la Ribera, on vivien la gent de mar de Barcelona.

Mentrestant, en els segles XIII i XIV, aquest barri havia anat creixent des del punt de vista urbanístic, econòmic i social, i es configurà com a unitat administrativa (fou l'anomenat quarter de Santa Maria del Mar o quarter de Mar). Va convertir-se, alhora, en la zona més densa i poblada de la ciutat, i concentrà la part principal dels oficis dedicats a les activitats marineres, comercials i productives. Aquest gran desenvolupament de la Ribera va portar a la construcció, entre els anys 1329 i 1382, d'una nova església parroquial que substituï la de Santa Maria de les Arenes: fou l'església de Santa Maria del Mar, un exponent del gòtic català que també es va conèixer com la "catedral del mar".³

A la darrera del segle XV, es va decidir acabar de tancar el front marítim de la ciutat mitjançant la construcció d'una muralla més pròxima al mar, obra que seria executada al segle XVI i de la qual una darrera intervenció al solar contiguu a ha permès documentar part del seu traçat. El sector central, que havia restat obert en la muralla del segle XIV, quedà en aquesta ocasió tancat però amb l'obertura d'un portal d'estil renaixentista i aspecte monumental, el Portal de Mar.

Durant aquesta mateixa època, es va plantejar la necessitat de construir baluards, davant de l'extensió de l'ús de l'artilleria. El baluard de Migdia o de Migjorn, que estava situat al sud-oest de la zona intervinguda, es va començar a construir l'any 1527, segons indiquen les fons bibliogràfiques, mentre que l'any 1536 es van iniciar els treballs al baluard de Llevant (al nord-est de l'àrea d'actuació). Malgrat la prosperitat de què el barri de Ribera gaudí durant la baixa edat mitjana, al segle XVI s'hi va produir una lleugera pèrdua de pes demogràfic, que s'explica per les crisis del segle XV i per les accions del govern municipal per tal d'afrontar-les, que es van concretar, entre d'altres, en la promoció de la producció industrial i en la construcció d'un nou port i dic.

No obstant això, fins a la fi de la Guerra de Successió s'hi va mantenir una certa preponderància, respecte del conjunt de la ciutat. La derrota catalana de 1714, però, va significar un canvi dràstic de situació, tant per a la Ribera com per a la resta del país: Felip V no només va decretar la liquidació del sistema legislatiu i administratiu de la ciutat i de Catalunya (*Decreto de Nueva Planta*, 1716), sinó que va plasmar la vigilància, l'opressió i el càstig a què sotmetia els catalans en la construcció d'una gran fortalesa militar, la Ciutadella. Dissenyada per l'enginyer militar Jorge Próspero de Verboom, era un gran fort que seguia el model conegut com "a la Vauban": planta pentagonal regular amb cinc baluards als vèrtexs i llurs corresponents revellins entre ells. De cara a l'interior, la Ciutadella apuntava els seus canons als barcelonins. De cara a l'exterior, quedava unida a les muralles de la ciutat mitjançant dos fossats, un a la banda de mar i l'altre a la banda que quedava per sota el Portal Nou; aquests fossats eren una prolongació del vall que circumdava la Ciutadella, de manera que tenien continuïtat amb el fossat que envoltava la muralla barcelonina.

Les obres per edificar aquest gran fort amb l'esplanada a l'entorn es van iniciar a principis de 1716. En poc més d'un any finalitzà la construcció de les principals defenses exteriors, però les edificacions interiors no es donarien per acabades fins l'any 1725 i, de fet, alguns dels edificis projectats no s'arribaren a edificar mai.

La construcció de la Ciutadella va significar la destrucció de bona part de la trama urbana de la Ribera i la desviació del Rec Comtal, el tram final del qual va ser canviat de curs durant la darrerria de la primavera i l'inici de l'estiu de 1717.

L'estructura sembla que havia estat construïda a iniciativa del comte Mir, molt probablement aprofitant el traçat d'un dels antics aqüeductes romans, i se sap que ja existia l'any 964: "regio de Miro Comite". El nou recorregut del Rec Comtal passaria per l'actual carrer del Rec.

D'altra banda, l'edificació de la fortalesa va comportar la destrucció de part de la muralla d'època medieval i moderna de la ciutat, inclosos els baluards de Santa Clara i de Llevant.

Tot i l'odi que la Ciutadella generava en els catalans i, especialment, en els barcelonins, tant pels seus orígens com per la seva funcionalitat (amb el temps es convertí en presó, patíbul i seu permanent de les forces d'ocupació de Barcelona), l'enderroc de les muralles, autoritzat per Madrid l'estiu de 1854, no la va afectar. Es va haver d'esperar fins a la revolució de setembre de 1868, per aconseguir per fi la seva desitjada demolició. Tot seguit, es va enderrocar la muralla de mar, inclòs el Portal de Mar nou, que s'havia construït durant la primera meitat del segle XIX.

Els terrenys que havia ocupat foren destinats, entre d'altres, a la realització de dos grans projectes: d'una banda, el parc de la Ciutadella (projectat l'any 1872), i, de l'altra, el mercat del Born (projectat l'any 1873), ambdós dissenyats pel mestre d'obres Josep Fontserè i Mestres.

Una trentena d'anys abans s'havia inaugurat, el 28 d'octubre de 1848, la línia ferroviària que unia Barcelona i Mataró. L'estació barcelonina, que s'aniria ampliant, havia estat edificada en una zona molt pròxima a l'àrea intervinguda. Entre els anys 1926 i 1929, arran de les millores urbanes motivades per l'Exposició Universal, la vella estació va ésser substituïda per una nova construcció, obra dels arquitectes Pedro de Muguruza i Raimon Duran i Reynals i de l'enginyer Andreu Montaner i Serra. Aquesta obra és l'Estació de França.

Pel que fa a l'edifici de l'actual subdelegació del Govern, Situat a tocar de la zona d'intervenció, és obra del Comte Roncali, militar i ministre d'Hisenda del rei Carles IV, aixecat entre els anys 1790 i 1792. Fou projectat com a nova Duana que havia de substituir l'antiga destruïda en un incendi l'any 1777².

1.1. Antecedents arqueològics

Els antecedents arqueològics a l'indret són diversos i venen a confirmar l'existència d'una ocupació continuada des de l'edat mitjana.

Algunes de les intervencions més significatives són:

- Intervenció arqueològica al solar del carrer Doctor Aiguader, 1-21 de Barcelona (Ciutat Vella): data intervenció: de 23 d'octubre a 29 de desembre de 2006, de 16 d'abril al 20 de juliol de 2007 / Artigues Conesa, Pere Lluís. Còdex, 2006 - 2007. A l'intervenció duta a terme s'ha posat al descobert un gran tram del baluard del migdia així com de la muralla, ambdós del segle XVI, la contraescarpa datada a principis del segle XVIII i dos canals. Un d'ells és la continuació del tram localitzat al solar continu i pertany al canal auxiliar del Rec Comtal. També es van documentar altres estructures que formarien part de les infraestructures ferroviàries del segle XIX i XX.
- Intervenció arqueològica al carrer Doctor Aiguader, 1-21 de Barcelona (Ciutat Vella): dates de la intervenció: agost - novembre 2009 / Soberón Rodríguez, Mikel. Còdex, 2009. La intervenció va ser motivada per la construcció d'un nou col·lector per aigües residuals. Es va posar al descobert la continuació d'algunes de les estructures ja documentades durant la intervenció de 2007 de Pere L. Artigues. Les troballes corresponen a diferents obres de canalització d'aigües construïdes a finals del segle XVIII. També es va documentar alguns dels estrats d'abocament que formarien els glacis de començaments de la divuitena centúria i l'existència d'un fossat previ. La mateixa intervenció inclou una rasa al carrer de la Marquesa on es va documentar un tram de mur de façana de les botigues o magatzems de la muralla del segle XIX.
- Intervenció arqueològica a l'Estació de França: Agost de 2003 / Suau Lleal, Laura. Atics, 2003. En la intervenció es va documentar part d'una estructura defensiva (segon quart del s. XVII) que correspondria al tancament del passadís oest que comunicava la ciutadella militar amb la ciutat. També es va documentar una altra estructura que

² AA.VV., *Inventari de Patrimoni Arquitectònic de Barcelona*, en http://w10.bcn.es/APPS/cat_patri/editElement.do?reqCode=inspect&id.identificador=679&id.districte=01#, Ajuntament de Barcelona, Barcelona, 2000

podria correspondre a un contrafort o un baluard associat a la muralla, així com murs corresponents a un antic magatzem de principis del s. XX.

- Intervenció arqueològica als carrers Ocata i Marquesa: desembre del 2002 / Medina Guerrero, Esther. Atics, 2002, on van aparèixer fragments de ceràmica vidrada de difícil atribució cronològica, ja que les formes apareixen durant la baixa edat mitjana i perduren fins el s. XX.
- Intervenció arqueològica al Passeig Circumval·lació, 8-14: Estació de França: d'octubre de 2006 a maig de 2007 / Santanach i Suñol, Laia. 2008. Actium, 2006 - 2007 . Amb motiu de la nova construcció de la biblioteca provincial, es va poder documentar la muralla de mar i el tram final del Rec Comtal, just en el punt on travessa la muralla, diversos elements relacionats amb la conducció del Rec fora muralles i la contraescarpa del fossat que unia el vall de la Ciutadella amb el de la muralla de la ciutat de Barcelona.
- Intervenció arqueològica al Passeig de la Circumval·lació 8-14 i l'Avinguda del Marquès de l'Argentera, 6-12: (aparcament de l'estació de França): del 21 d'octubre al 15 de novembre de 2008 / Gea i Bullich, Miquel. Actium. En aquesta Intervenció, emmarcada dins del Projecte de construcció de la Biblioteca Central de Barcelona, es van detectar tres estructures que se situen entre els segles XVII i principis del XVIII, relacionades amb algun tipus d'activitat industrial o d'emmagatzematge i amb la limitació de les hortes. També es va localitzar cinc estructures d'època contemporània que s'han relacionat amb l'estació del ferrocarril anterior a l'actual.
- Intervenció arqueològica a la plaça de Pau Vila, 12-13b, carrer Dr. Aiguader, 1-27, carrer de la Marquesa, 2-6, Barcelona (Barcelonès): data de la intervenció: agost 2006, desembre 2008 / Soberón Rodríguez, Mikel. 2009. Còdex, 2006. El conjunt d'elements documentats es pot dividir en quatre apartats: Formació del litoral des de finals del segle III fins al segle XIV; el port del segle XV, la fortificació de la façana marítima del segle XVI-XIX; la ciutat contemporània. Destaca la troballa de dos derelictes medievals que es troben en procés de restauració i estudi, els dos fragments possiblement formessin part d'una mateixa embarcació

2. MOTIVACIÓ I OBJECTIUS

La intervenció es motivada pel projecte de construcció d'un fossat d'ascensor a la finca núm. 10 del carrer del General Castaños. Atés que es tracta d'una zona d'interès arqueològic dins la zona d'especial protecció del districte de Ciutat Vella i tenint en compte els precedents arqueològics en solars adjacents, es feia necessari el control arqueològic dels moviments de terres previstos.

3. FONAMENTS DE DRET

La intervenció és de caràcter preventiu, atenent la Llei 9/1993 30 de setembre del Patrimoni Cultural Català (DOGC 1807 de l'11 d'octubre de 1993) i el Decret 78/2002 de 5 de març del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC 3594 de 13 de març de 2002).

4. TREBALLS REALITZATS

Els treballs arqueològics han consistit en el control dels moviments de terres per a la construcció d'un fossat d'ascensor. Aquest treballs han estat portats a terme per mitjans manuals amb personal de la promotora de l'obra.

5. METODOLOGIA

Registre estratigràfic

La metodologia utilitzada per aquesta intervenció es basa en el mètode de registre Harris / Carandini, que consisteix en el registre objectiu i en la documentació exhaustiva de restes i estrats, utilitzant per això un model de fitxes específiques.

Topografia i planimetria

Les restes s'han vinculat geogràficament amb les coordenades UTM, per tal de documentar i facilitar la interpretació de la seqüència estratigràfica. La topografia i la planimetria han estat tractats informàticament amb programari CAD.

Documentació fotogràfica

Per tal de deixar una constància visual dels treballs realitzats, així com de les restes aparegudes, s'ha realitzat un registre fotogràfic exhaustiu en format digital d'alta resolució.

6. RESULTATS DE LA INTERVENCIÓ

Sota el paviment de terrazzo actual (**UE 01**) va aparèixer un altre terra fet amb rajoles de tova de 24 x 24 cm (**UE 02**) probablement coetani del moment de construcció de l'immoble a l'any 1843.

Sota aquest segon paviment apareixia un nivell de runa poc compactada (**UE 03**). Diversos elements feien preveure l'existència d'un pou cec, com la presència d'un registre de pedra associat al nivell de rajoles UE 02, i un nivell de terra i pedres de reblliment (**UE 04**) al sector occidental de la rasa, que correspondria a la terra sobre la volta del pou. L'hipòtesi de la presència d'un pou cec es va confirmar un cop enretirada part de la runa. Tal i com es pot

observar a les fotografies de l'annex 2, el pou es fet a base de grans blocs de pedra lligats amb morter de calç, amb coberta de maons a plec de llibre, conformant la **UE 05**.

En un moment determinat la coberta del pou UE 05 va col·lapsar, tal i com es va poder observar a una cota de 1,40 metres amb la presència de parts ensorrades de maons lligats amb morter en forma de plec de llibre, sent posteriorment amortitzat el forat resultant amb runa contemporània (UE 02).

Tot just sota aquesta coberta ensorrada apareix un nivell de terra molt orgànica (**UE 06**), que ben probablement es tracta del reblliment del pou tot just abans del seu col·lapse.

Amb tot no s'ha pogut recuperar cap element moble que permetí acotar aquest moment històric, atès que ja s'havia assolit la cota d'obra.

7. AFECTACIÓ DE RESTES ARQUEOLÒGIQUES

Tot i la presència del pou UE 05, en cap moment s'ha vist afectat cap estructura murària en les tasques de construcció del fossat de l'ascensor, com es pot observar a la planimetria adjunta.

8. CONCLUSIONS

Les obres de construcció d'un fossat d'ascensor al número 10 del carrer del General Castaños han permès documentar un pou cec ben probablement de l'actual finca construïda l'any 1843, que no s'ha vist afectat pels moviments de terres efectuats.

9. BIBLIOGRAFIA

AA.VV., *Inventari de Patrimoni Arquitectònic de Barcelona*, Ajuntament de Barcelona, Barcelona, 2000, extret de http://w10.bcn.es/APPS/cat_patri/editElement.do?reqCode=inspect&id.identificador=679&id.districte=01#

ARTIGUES CONESA, Pere Lluís. Memòria de la intervenció arqueològica al solar del carrer Doctor Aiguader, 1-21 de Barcelona (Ciutat Vella), del 23 d'octubre a 29 de desembre de 2006 i del 16 d'abril al 20 de juliol de 2007, Barcelona, 2006 – 2007, inèdit.

GEA I BULLICH, Miquel. Memòria de la intervenció arqueològica al Passeig de la Circumval·lació 8-14 i l'Avinguda del Marquès de l'Argentera, 6-12: (aparcament de l'estació de França), del 21 d'octubre al 15 de novembre de 2008, Barcelona, 2008, inèdit.

MEDINA GUERRERO, Esther. Memòria de la intervenció arqueològica als carrers Ocata i Marquesa, desembre del 2002, Barcelona, 2002, inèdit.

SANTANACH I SUÑOL, Laia. Memòria de la intervenció arqueològica al Passeig Circumval·lació, 8-14: Estació de França, d'octubre de 2006 a maig de 2007, Barcelona, 2008, inèdit.

Intervenció arqueològica

Carrer del General Castaños, 10, Carrer de la Duana, 4, Carrer de Llevant, 3
Barcelona, Barcelonès

Actium®

SOBERÓN RODRIGUEZ, Mikel. Memòria de la intervenció arqueològica a la plaça de Pau Vila, 12-13b, carrer Dr. Aiguader, 1-27, carrer de la Marquesa, 2-6, Barcelona (Barcelonès), agost 2006, desembre 2008, Barcelona, 2009, inèdit.

SOBERÓN RODRÍGUEZ, Mikel. Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Doctor Aiguader, 1-21 de Barcelona (Ciutat Vella), agost - novembre 2009, Barcelona, 2009, inèdit.

SUAU LLEAL, Laura. Memòria de la intervenció arqueològica a l'Estació de França: Agost de 2003, Barcelona, 2003, inèdit.

Intervenció arqueològica

Carrer del General Castaños, 10, Carrer de la Duana, 4, Carrer de Llevant, 3
Barcelona, Barcelonès

Actium®

ANNEX 1. DOCUMENTACIÓ ADMINISTRATIVA

Expedient 470 K121 NB 2011/1-7613 d'autorització de la intervenció arqueològica preventiva al carrer General Castaños num. 10, carrer de La Duana num. 4 i carrer de Llevant num. 3 de Barcelona (Barcelonès) segons el procediment establert en l'article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Fets

1. El 24 d'agost de 2011 (reg. Entrada 001422/401E), els senyors Pere Mauri Roca, apoderat de la societat propietària Mauri-Casals Grup SL, i Joan Roca i Albert, director del Museu d'Història de Barcelona, van presentar una sol·licitud d'autorització d'intervenció arqueològica preventiva de control i excavació al Carrer General Castaños num. 10, carrer de La Duana num. 4 i carrer de Llevant num. 3 de Barcelona (Barcelonès), sota la direcció de l'arqueòleg Oscar de Castro López (ACTIUM) de l'1 al 9 de setembre de 2011.
2. El 26 d'agost de 2011 l'arqueòloga dels Serveis Territorials a Barcelona va emetre informe favorable sobre la sol·licitud esmentada.
3. El 27 d'agost de 2011 el Servei d'Arqueologia i Paleontologia va proposar autoritzar la intervenció.

Motivació

Obertura del fossat d'un ascensor dins la finca amb la ubicació anteriorment citada.

Fonaments de dret

1. Article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807).
2. Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594).
3. Decret 304/2011, de 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura (DOGC núm. 5849, de 31.3.2011); i Resolució CMC/254/2010, de 8 de gener, de delegació de competències de la persona titular de la Direcció General del Patrimoni Cultural en les persones directores dels Serveis Territorials del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (DOGC núm. 5566, de 12.2.2010).

Per tot això,

RESOLC

1. **Autoritzar** la realització d'una intervenció arqueològica preventiva d'acord amb les dades i condicions següents:

Lloc de la intervenció: Carrer General Castaños num. 10, carrer de La Duana num. 4 i carrer de Llevant num. 3 de Barcelona (Barcelonès)

Data - 1 SET. 2011

Faig constar que aquesta còpia
reproduceix fidelment l'original.

Persona o institució autoritzada: Mauri-Casals Grup SL i Museu d'Història de Barcelona.
Direcció de la intervenció arqueològica: Oscar de Castro López (ACTIUM Patrimoni Cultural, SL)

Activitat autoritzada: Control i excavació arqueològica.

Termini de realització de la intervenció: de l'1 al 9 de setembre de 2011.

Lloc de dipòsit provisional de les restes: Museu d'Història de Barcelona.

La intervenció arqueològica autoritzada haurà de ser realitzada en els termes descrits en la documentació presentada per a la tramitació de l'expedient i d'acord amb les disposicions de la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, i del Decret 78/2002, del reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

El termini de dos anys previst per a la presentació de la memòria, s'entendrà que comença a comptar a partir del dia en què ha finalitzat la intervenció.

2. Notificar aquesta resolució, que no exhaureix la via administrativa, a la persona o entitat interessada i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs d'alçada davant el conseller de Cultura, en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació.

Notificar, així mateix, aquesta resolució a l'ajuntament del municipi afectat, i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en el termini de dos mesos a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació. Potestativament, dins el mateix termini, podrà efectuar el requeriment previ previst a l'article 44 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, de la jurisdicció contenciosa administrativa.

P.d. Resolució CMC/254/2010, DOGC 12.2.2010

La directora Territorial

M. Àngels Torras Ripoll
Barcelona, 31 d'agost de 2011

Data - 1 SET. 2011

Faig constar que aquesta còpia
reproduceix fidelment l'original.

Intervenció arqueològica

Carrer del General Castaños, 10, Carrer de la Duana, 4, Carrer de Llevant, 3
Barcelona, Barcelonès

Actium®

ANNEX 2. DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

Intervenció arqueològica

Carrer del General Castaños, 10, Carrer de la Duana, 4, Carrer de Llevant, 3
Barcelona, Barcelonès

Actium®

FOTO 1. Vista general de l'immoble

FOTO 2. Vista general de l'immoble

FOTO 3. Vista general del carrer amb la façana posterior de l'edifici de la Subdelegació del Govern

FOTO 4. Vestíbul de l'immoble. Al final es pot veure el lloc de la intervenció

Intervenció arqueològica

Carrer del General Castaños, 10, Carrer de la Duana, 4, Carrer de Llevant, 3
Barcelona, Barcelonès

Actium®

FOTO 5. Vestíbul de l'immoble

FOTO 6. Terra original de l'immoble UE 02 amb la gran llosa que cobria el registre del pou

FOTO 7. Estrat de runa (UE 03) sota el nivell de lloses UE 02

FOTO 8. Estat final de la rasa un cop finalitzades les tasques d'excavació

Intervenció arqueològica

Carrer del General Castaños, 10, Carrer de la Duana, 4, Carrer de Llevant, 3
Barcelona, Barcelonès

Actium®

FOTO 9. Coberta conservada a plec de llibre del pou UE 5

FOTO 10. Detall de les parets fets a base de blocs de pedra lligats amb morter del pou UE 5

FOTO 11. Detall de la coberta conservada de la UE 5

FOTO 12. Detall de la coberta ensorrada de la UE 5

Intervenció arqueològica

Carrer del General Castaños, 10, Carrer de la Duana, 4, Carrer de Llevant, 3
Barcelona, Barcelonès

Actium®

ANNEX 3. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

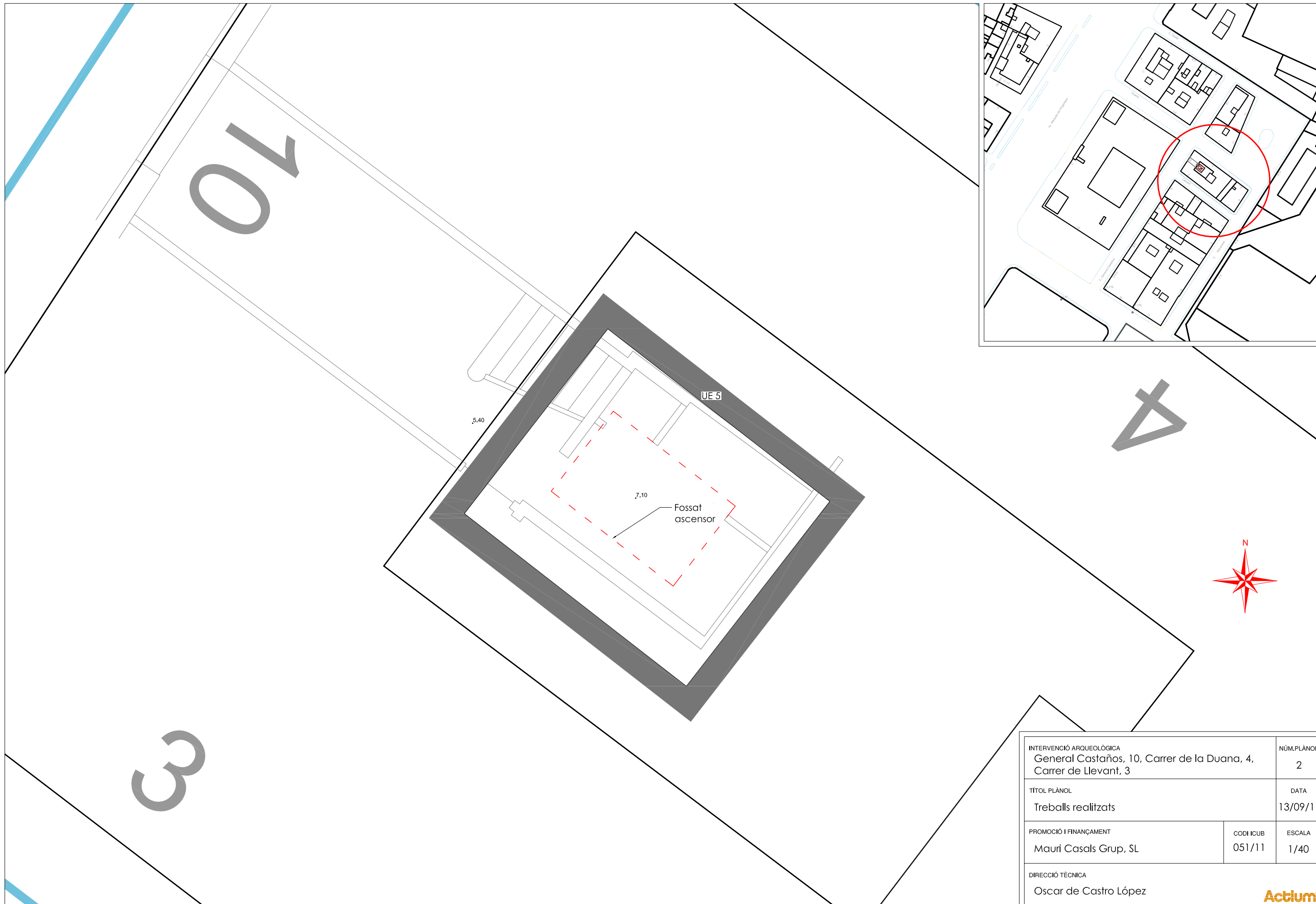

Mapa topogràfic Escala 1:50.000

Ortofotomatge Escala 1:5.000

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA Carrer del General Castaños, 10, carrer de la Duana, 4, carrer de Llevant, 3		TÍTOL DEL PLÀNOL Situació de la Intervenció		CODI ICUB 051/11	NÚM. PLÀNOL 1
PROMOCIÓ I FINANÇAMENT Mauri Casals Grup, SL.	DIRECCIÓ TÈCNICA Oscar de Castro López	ESCALA 1:50.000 1:5.000	DATA 22/03/11	Actium®	

10

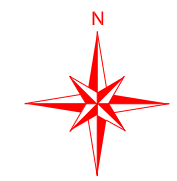
3

UE 5

5.40

7.10

Fossat ascensor

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA General Castaños, 10, Carrer de la Duana, 4, Carrer de Llevant, 3		NÚM.PLÀNOL 2
TÍTOL PLÀNOL Treballs realitzats		DATA 13/09/11
PROMOCIÓ I FINANÇAMENT Maurí Casals Grup, SL	CODI ICUB 051/11	ESCALA 1/40
DIRECCIÓ TÈCNICA Oscar de Castro López		

Intervenció arqueològica

Carrer del General Castaños, 10, Carrer de la Duana, 4, Carrer de Llevant, 3
Barcelona, Barcelonès

Actium®

ANNEX 4. UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

Població/ Terme municipal:		Àrea arqueològica/ Jaciment:		UE	
<input type="text" value="Barcelona"/>		<input type="text" value="General Castaños, 10, Duana, 4, Llevant 3. CODI 055/11"/>		<input type="text" value="1"/>	
Definició					
<input type="text" value="NIVELL D'ÚS: paviment"/>					

Comp. geològica	Comp. orgànica	Comp. artificial
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Posició	Dimensions	Orientació
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Tamany	Consistència/ Compactació	Color
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

	Màxime Mínime	Orientació pendent
Cotes superiors	<input type="text" value="-"/>	Potència <input type="text" value="4 cm"/>

Igual a	En contacte
Cobreix <input type="text" value="2"/>	Cobert per
Farceix	Farcit per
Talla	Tallat per
Recolza	Se li recolza
Es lliura	Se li lliura

Observacions:
<input type="text" value="Lloses de terrasso de 33x33 cm"/>

Interpretació:	
<input type="text" value="Terra actual de la finca"/>	
Datació <input type="text" value="S. XX"/>	Criteri datació <input type="text"/>

Foto/ Diapo. <input type="text"/>	☐ Recull mostres	Tipus de mostra: <input type="text"/>
-----------------------------------	---	---------------------------------------

Població/ Terme municipal:		Àrea arqueològica/ Jaciment:		UE
<input type="text" value="Barcelona"/>		<input type="text" value="General Castaños, 10, Duana, 4, Llevant 3. CODI 055/11"/>		<input type="text" value="2"/>
Definició				
<input type="text" value="NIVELL D'ÚS: paviment"/>				

Comp. geològica	Comp. orgànica	Comp. artificial
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Posició	Dimensions	Orientació
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Tamany	Consistència/ Compactació	Color
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

	Màxime	Mínime	Orientació pendent	<input type="text"/>
Cotes superiors	<input type="text"/>	- 5,36	Potència	<input type="text" value="4"/>

Igual a	En contacte
Cobreix 3, 4	Cobert per 1
Farceix	Farcit per
Talla	Tallat per
Recolza	Se li recolza
Es lliura	Se li lliura

Observacions:

Interpretació:
Paviment fet a base de lloses de maons de 24 x 24 cm
Datació <input type="text" value="S XIX - XX"/> Criteri datació <input type="text" value="DATACIÓ RELATIVA -estratigrafia-"/>

Foto/ Diapo. <input type="text"/>	☐ Recull mostres	Tipus de mostra: <input type="text"/>
-----------------------------------	---	---------------------------------------

Població/ Terme municipal:		Àrea arqueològica/ Jaciment:		UE
<input type="text" value="BARCELONA"/>		<input type="text" value="General Castaños, 10, Duana, 4, Llevant 3. CODI 055/11"/>		<input type="text" value="3"/>
Definició				
<input type="text" value="ESTRAT: de colmatació"/>				

Comp. geològica	Comp. orgànica	Comp. artificial
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text" value="RUNA"/>
Posició	Dimensions	Orientació
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Tamany	Consistència/ Compactació	Color
<input type="text"/>	<input type="text" value="SOLTA"/>	<input type="text"/>

	Màxime	Mínime	Orientació pendent	<input type="text"/>
Cotes superiors	<input type="text" value="6,90"/>	-	Potència	<input type="text"/>
		<input type="text" value="5,40"/>		

Igual a	En contacte
Cobreix	Cobert per <input type="text" value="2"/>
Farceix <input type="text" value="5"/>	Farcit per
Talla	Tallat per
Recolza	Se li recolza
Es lliura	Se li lliura

Observacions:

Interpretació:	
Runa contemporània que colmata el pou UE 5 un cop colapsada la seva coberta	
Datació <input type="text" value="S. XX"/>	Criteri datació <input type="text"/>

Foto/ Diapo. <input type="text"/>	☐ Recull mostres	Tipus de mostra: <input type="text"/>
-----------------------------------	---	---------------------------------------

Població/ Terme municipal:		Àrea arqueològica/ Jaciment:		UE	
<input type="text" value="BARCELONA"/>		<input type="text" value="General Castaños, 10, Duana, 4, Llevant 3. CODI 055/11"/>		<input type="text" value="4"/>	
Definició					
<input type="text" value="ESTRAT: de preparació"/>					
Comp. geològica		Comp. orgànica		Comp. artificial	
<input type="text" value="TERRA + PEDRES"/>		<input type="text" value="CARBONS (presènci"/>		<input type="text" value="MORTER BLANC"/>	
Posició		Dimensions		Orientació	
<input type="text"/>		<input type="text"/>		<input type="text"/>	
Tamany		Consistència/ Compactació		Color	
<input type="text"/>		<input type="text" value="COMPACTACIÓ MITJA"/>		<input type="text"/>	
Cotes superiors		Màxime - Mìnime		Orientació pendent	
<input type="text"/>		<input type="text" value="-"/>		<input type="text"/>	
Potència		<input type="text"/>			
Igual a		En contacte			
Cobreix 5		Cobert per 3			
Farceix		Farcit per			
Talla		Tallat per			
Recolza		Se li recolza			
Es lliura		Se li lliura			
Observacions:					
Interpretació:					
Nivell de anivellament per sobre del pou UE 5					
Datació		Criteri datació			
<input type="text" value="S. XIX"/>		<input type="text"/>		<input type="text"/>	
Foto/ Diapo.		☐ Recull mostres		Tipus de mostra:	
<input type="text"/>				<input type="text"/>	

Població/ Terme municipal:		Àrea arqueològica/ Jaciment:		UE	
<input type="text" value="BARCELONA"/>		<input type="text" value="General Castaños, 10, Duana, 4, Llevant 3. CODI 055/11"/>		<input type="text" value="5"/>	
Definició					
<input type="text" value="ESTRUCTURA: pou"/>					
Comp. geològica		Comp. orgànica		Comp. artificial	
<input type="text" value="PEDRES"/>		<input type="text"/>		<input type="text" value="PEDRES LLIGADES AMB MORTER + MAONS"/>	
Posició		Dimensions		Orientació	
<input type="text"/>		<input type="text" value="3,33 x 2,77"/>		<input type="text"/>	
Tamany		Consistència/ Compactació		Color	
<input type="text"/>		<input type="text"/>		<input type="text"/>	
Cotes superiors		Màxime - Minime		Orientació pendent	
<input type="text"/>		<input type="text" value="-"/>		<input type="text"/>	
Potència		<input type="text"/>			
Igual a		En contacte			
Cobreix		Cobert per 2, 4			
Farceix		Farcit per 3, 5			
Talla		Tallat per			
Recolza		Se li recolza			
Es lliura		Se li lliura			
Observacions:					
Interpretació:					
<input type="text" value="Pou mort contemporani de l'edifici"/>					
Datació		Criteri datació		DATAció ABSOLUTA -segons parament	
<input type="text" value="S. XIX"/>		<input type="text"/>		<input type="text"/>	
Foto/ Diapo.		☐ Recull mostres		Tipus de mostra:	
<input type="text"/>				<input type="text"/>	

Població/ Terme municipal:		Àrea arqueològica/ Jaciment:		UE
BARCELONA		General Castaños, 10, Duana, 4, Llevant 3. CODI 055/11		6
Definició				
ESTRAT: de colmatació				

Comp. geològica	Comp. orgànica	Comp. artificial
PEDRES	RESTES ORGÀNICU	RESTES DE MORTER
Posició	Dimensions	Orientació
Tamany	Consistència/ Compactació	Color
	COMPACTACIÓ MITJA	

	Màxime	Minime	Orientació pendent
Cotes superiors	7,40	-	--
			Potència
			--

Igual a	En contacte
Cobreix	Cobert per 3
Farceix 5	Farcit per
Talla	Tallat per
Recolza	Se li recolza
Es lliura	Se li lliura

Observacions:

Interpretació:	
Rebliment original del pou UE 5	
Datació	Criteri datació

Foto/ Diapo.	☐ Recull mostres	Tipus de mostra: